

2.2.2023

Terve Kunta -verkosto

Toimintasuunnitelma 2023

Terve Kunta -verkosto

Finnish Healthy Cities Network

Taustaa

Terve Kunta -verkosto kokoaa yhteen kuntia, jotka haluavat toiminnassaan painottaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä strategisena linjauksena ja toimintaa ohjaavana periaatteena. Verkoston jäsenyyttä voivat hakea kunnat ja hyvinvointialueet, jotka täyttävät asetetut kriteerit (liite 1).

Terve Kunta -verkosto toteuttaa Suomen terveystalouden linjauksia ja WHO European Healthy Cities -ohjelman tavoitteita. Suomen verkosto kuuluu WHO:n National Healthy Cities -verkostoon.

Verkosto tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön WHO:n Healthy Cities -verkoston kautta. WHO:n Healthy Cities -toiminta alkoi vuonna 1987, ja Suomen Terve Kunta -verkosto on perustettu vuonna 1996.

Vuoden 2023 alussa verkostoon kuuluu 41 kuntaa ja 2 hyvinvointialuetta. Toiminnassa mukana noin 13% prosenttia Manner-Suomen kunnista ja väestöpohjana noin miljoona suomalaista. Liitteenä verkostoon kuuluvat kunnat ja kuntayhtymät sekä yhdyshenkilötiedot.

Toiminnan hyödyt

Terve Kunta -verkosto tarjoaa tukea kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Haasteellisen toimintaympäristön ja jatkuvan muutoksen keskellä jäsenet ovat kokeneet Terve Kunta -verkoston hyödylliseksi tiedonjaon, vertaistuen ja -oppimisen foorumiksi. Jäsenet saavat toisiltaan ja kansallisilta toimijoilta uusinta tietoa kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mahdollisuuksista, keinoista ja työtavoista. Verkoston kunnat kehittävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä kokeilevat ja arvioivat aktiivisesti erilaisia kehittämistyön tuloksia ja välineitä. Verkosto luo säännöllisiä mahdollisuuksia hyvien käytäntöjen esittelylle ja vertailukehittämiselle sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Verkostoon liittyminen on maksutonta, mutta jäsenet osallistuvat verkostopäiviin omakustanteisesti, ja sitoutuvat vuorollaan järjestämään Terve Kunta -verkostopäiviä.

Keskeiset valtakunnalliset toimintaympäristötekijät:

- Kuntien tukeminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävässä sekä kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyössä ja yhdyspinnoilla
- Hyvinvointi- ja terveyserot. Sosioekonomisten terveys- ja hyvinvointierojen lisäksi eroja ilmenee myös alueellisesti, sukupuolten välillä ja syntyperän mukaan.
- Nuorten syrjäytyminen ja osattomuus
- Väestön ikääntyminen
- Maahanmuutto ja kotouttaminen
- Ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys
- Digitalisaation mahdollisuudet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi
- Koronavirusepidemian jälkeiset yhteiskunnalliset vaikutukset

Toiminta

Verkoston toimikaudet ovat valtuustokausien mukaisesti neljä vuotta. Toimintasuunnitelma tehdään toimikaudelle ja sitä tarkennetaan vuosittain. Verkoston johtoryhmä vastaa toiminnan suunnittelusta, ja toimintasuunnitelma hyväksytään verkostokokouksessa. Terve Kunta -verkoston kokousasiat valmistellaan johtoryhmässä. Verkostokokouksessa valitaan johtoryhmän jäsenet koko toimikaudeksi. Puheenjohtajan kausi on kestoaltaan kaksi vuotta.

Terve Kunta -verkosto toimii yhteistyössä STM:n ja muiden ministeriöiden, THL:n eri yksiköiden, hankkeiden ja asiantuntijoiden, Suomen Kuntaliiton ja SOSTE – Suomen sosiaali ja terveys ry:n sekä muiden relevanttien sidosryhmien kanssa.

Verkosto järjestää vuosittainen sekä verkostokokouksia, että kaikille avoimia seminaareja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen teemoista. Terve Kunta -verkoston toimintaan osallistutaan omakustanteisesti. Lisäksi jäsenkunta/seutukunta sitoutuu järjestämään vuorollaan vuosittaiset verkostopäivät. Terve Kunta -verkostossa ei ole jäsenmaksua.

Tavoitteet

1. Kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategista johtamista
2. Kehittää toimintakäytäntöjä ja vahvistaa osaamista
3. Kehittää toiminnan arviointia
4. Vaihtaa kokemuksia ja välittää hyviä käytäntöjä kansallisesti ja kansainvälisesti

Verkoston toiminnassa huomioidaan WHO European Healthy Cities Phase VII (2019–2025) visio ja sen kuusi teemaa: ihmiset, osallisuus, elinvoima, maapallo, elinympäristö, rauha (people, participation, prosperity, planet, place, peace). Healthy Cities Network toimii alustana Agenda 2030 maailmanlaajuisten tavoitteiden, kuten myös sitä täydentävän uuden kaupunkiagendan (New Urban Agenda) toimeenpanossa, jonka ytimessä on kestävä kehitys. Toiminta on linjassa myös Health 2020 (European policy and strategy for health and well-being – Health 2020) strategisten tavoitteiden kanssa:

- 1) kaikkien terveyden edistäminen ja terveyserojen vähentäminen
- 2) johtamisen kehittäminen ja poikkihallinnollisen yhteistyön lisääminen terveyden edistämässä.

Tarkempi kuvaus visiosta [WHO:n sivuilla](#).

Terve Kunta -verkoston pääteemat vuosina 2021–2025

1. Kuntien tukeminen:
 - Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen integroimisessa osaksi kuntastrategioita ja strategista johtamista erityisesti kestäväen kehityksen näkökulmasta,
 - Hyvinvointitalousajattelun vahvistamisessa kunnissa,
 - Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyössä ja yhdyspinnoilla,
 - Järjestöyhteistyössä ja -tiedon hyödyntämisessä sekä muissa ajankohtaisissa teemoissa,
 - THL:n verkkokoulujen käyttöönotossa ja koulutuksien hyvissä käytännöissä.
2. Verkoston toiminnan kehittäminen jäseniä tukevaksi ja aktiiviseksi verkostoksi

Toiminnan toteuttamissuunnitelma 2023	Tarkempi kuvaus (miten tehdään, päivittyä tarvittaessa)
Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen integroiminen osaksi kuntastrategioita ja strategista johtamista erityisesti kestäväen kehityksen näkökulmasta	<ul style="list-style-type: none"> • Käynnistetään keskustelua Healthy Cities -kaupunkien kanssa ja jaetaan kokemuksia verkostossa. • Jaetaan ajankohtaista tietoa esim. Kestävä kaupunki -ohjelmasta verkoston kesken. • Mahdollisesti aiheeksi teematapaamiseen tms. • Huom. WHO:n palaute hakemuksesta: Turvallisuuden tarkentaminen. • Aiheina Kuntaliitto-THL hyte-treffeillä
Hyvinvointitalousajattelun vahvistaminen kunnissa	<ul style="list-style-type: none"> • Kuntaesimerkkien jakaminen • Teeman vahvistaminen verkkosivuilla • Hyvinvointitaloudellisten vaikutusten arviointi -projektin kanssa työskentely • Jaetaan ajankohtaista tietoa verkostolle
Tukea kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyössä ja yhdyspinnoilla	<ul style="list-style-type: none"> • Ajankohtaista tietoa kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöstä ja tiedon jakaminen verkoston kesken. • Aiheena kevään verkostopäivässä • Aiheeksi syksyn verkostopäiville tms. • Verkkosivu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvotteluista
Järjestöyhteistyö ja -tiedon hyödyntäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kuntaesimerkkien jakaminen • Avustuskäytänteistä keskustelu ajankohtainen aihe liittyen myös sote-uudistukseen ja mahdollisiin muutoksiin järjestöavustuksissa.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen eri teemojen avulla: digitalisaation mahdollisuudet, mielen hyvinvoinnin edistäminen, kestävä kaupunkikehitys, koronapandemian jälkeiset vaikutukset eri väestöryhmiin, osallisuus, ikäystävällisyys tms.	<ul style="list-style-type: none"> • Teemat verkostopäivillä • Kevät: Kunnan ja hyvinvointialueen yhteinen monialainen hyvinvoinnin edistämistehtävä • Syksy: (tarkentuu) • Teemat Terve Kunta -verkoston etäyhteys-kokouksissa

	<ul style="list-style-type: none"> Kuntaesimerkkien jakaminen hyte-työstä koronaepidemian jälkeen verkostokuntien välillä ja Thl:n aihesivustolla. Aiheina Kuntaliitto-THL hyte-treffeillä
Verkkokoulujen käyttöönotossa ja koulutuksien hyvät käytännöt	<ul style="list-style-type: none"> Aiheena koulutuksien hyvät käytännöt erillisessä teemakokouksessa.
Verkoston johtoryhmän toimiminen TEAviisarin tiedonkeruun asiantuntijaryhmänä	<ul style="list-style-type: none"> Vuonna 2023 kuntajohdon tiedonkeruun asiantuntijaryhmällä kokoukset: 24.1., 10.2., 7.3. ja 22.3. Tiedonkeruun tulosten hyödyntäminen syksyllä 2023.
Yhteistyö kansallisesti <ul style="list-style-type: none"> Ministeriöiden kanssa tehtävä yhteistyö Yhteistyö hyte-työssä Kuntaliiton kanssa Kestävä kehitys yhteistyössä Kestävän kaupunkikehityksen ohjelman kanssa Tiedon välitys kansallisista hankkeista Muu kansallinen yhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> Sosiaali- ja terveysministeriöstä jäsen johtoryhmässä Kuntaliitosta jäsen johtoryhmässä Osallistuminen eri ohjelmien kanssa yhteistyöhön ja tulosten toimeenpanon tukeen verkoston kunnissa, esimerkiksi Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 valtioneuvoston periaatepäätös, Kestävä kaupunki – ohjelma (2019–2023), Kansallinen mielenterveysstrategia (2020–2030), Väkivallaton lapsuus (2020–2025), Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma (2015–2025) sekä Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030. Ajankohtaisten ohjelmien esittelyjä kuntatyön toimeenpanon näkökulmasta verkostopäivissä. Kestävä kaupunkikehityksen verkostojen tapaamisissa myös Terve Kunta-verkoston edustus.
Kansainvälinen yhteistyö <ul style="list-style-type: none"> Keskustelu ja kokemusten vaihto kansainvälisesti seminaareissa ja kokouksissa Suomen verkoston ja WHO:n Healthy Cities verkoston yhteistyö Tiedon välitys WHO Healthy Cities toiminnasta Terve Kunta -verkostolle WHO Healthy Cities uusi kausi (2019-2025) 	Kokoukset ja seminaarit ja tiedon välittäminen: <ul style="list-style-type: none"> WHO National Healthy Cities Business meeting, Utrecht Hollanti, 11/2023 Koordinaattoreiden yhteistyökokoukset ja teematapaamiset (n. 1 krt/ kk). Terve Kunta -verkosto on hyväksytty kansallisena verkostona kaudelle 2019–2024 ja WHO Healthy Cities kaupunkijäseniksi hyväksytyjä kaupunkeja kolme (Helsinki, Kuopio ja Turku). SharePoint-alusta kokemusten jakamiseen ja tiedottamiseen (vain jäsenille).

	<ul style="list-style-type: none"> • Mahdollisuus yhteisten hankehakemusten tekoon esim. EU-hankkeet.
<p>Verkoston kehittämistyö jäseniä tukeväksi verkostoksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palautteet ja ideat tulevalle toiminnalle • Verkostopäivien lisäksi etäkokouksia • Kannustaminen kuntien väliseen yhteistyöhön • Kuntakokemusten näkyvyys verkostopäivissä ja muissa tapaamisissa 	<ul style="list-style-type: none"> • Kysely ennen verkostopäivää/vuoden lopussa (palaute ja tulevan suunnittelu) • Teemakokouksia ja Hyte-treffeille osallistuminen (5krt/vuosi) • Kuntien verkostoituminen Terve Kunta -päivillä ja yhteistyömahdollisuuksien välittäminen sähköpostitse • Virtuaaliaamukahvit jäsenkunnille • Viestintää ajankohtaisista teemoista HYTE-oppimisverkoston verkostokirjeessä. • Kehitetään verkostoon kuuluvien kuntien ja yhdyshenkilöiden esittelyä THL:n verkkosivuilla ja nostoina verkostokirjeessä. • Yhteisen työskentelyalustan käyttöönotto. • Kuntakokemusten näkyvyys virtuaaliaamukahveilla, hyte-treffeillä sekä muissa teematapaamisissa.

Tapahtumakalenteri vuonna 2023

- Kevään Terve Kunta-verkostopäivät ja suunniteltu seminaari Kuopiossa 19.–20.4.2023.
- Syksyn Terve Kunta –verkostopäivä ja THL:n HYTE-päivät, Helsinki
- HYTE-treffit Suomen Kuntaliiton kanssa 4 krt/vuosi (10.2., 21.4., 8.9., 15.12.).
- WHO National Healthy Cities Business meeting (11/2023)

Johtoryhmän kokoukset:

- 2.2.
- 31.3
- 15.6.

WHO Healthy Cities koordinaattoreiden etäkokoukset:

- Keskimäärin kerran kuukaudessa

Liite 1: Liittymisen kriteerit kunnalle

Päivitetty 19.5.2020

Liittymisen kriteerit kunnille

Jäsenkunnan sitoutuminen Terve Kunta -verkostoon

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu kuuluu kunnassa ylimmälle johdolle.
- Verkostoon liittymisestä on valtuuston tai vähintään kunnanhallituksen päätös. Tarvittaessa hakijakunta voi myös sopia hyväksymisprosessista, joka on kunnan päätösvallan mukainen.
- Kunta sitoutuu
 - verkoston yhteisesti sopimiin tehtäviin
 - valmistelemaan ja järjestämään vuorollaan Terve Kunta -verkoston kokouksia.

Hallinnolliset järjestelyt kunnassa

- Kunnassa on eri hallinnonalojen edustajista koostuva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä tai ohjausryhmä.
- Kunnassa on nimetty hyvinvointikoordinaattori tai vastaava.
- Terve Kunta -toimintaan on nimetty vastuullinen luottamushenkilö.
- Terve Kunta -toiminnalle on osoitettu riittävät resurssit, minkä puitteissa kunnan yhteyshenkilön/koordinaattorin ja luottamushenkilön on mahdollista osallistua verkostotapaamisiin ja vahvistaa omaa osaamistaan.

Toiminta kunnassa

- Kunta toteuttaa aktiivisesti lakisäateistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää.
- Kunta kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista eri toimijoiden yhteistyönä ja kuntalaisia osallistamalla.
- Kunta viestii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä mm. verkkosivuillaan. Jäsenkunnilla on oikeus käyttää sivuillaan Terve Kunta -verkoston logoa.

Kansallisessa verkostossa toimiminen

- Kunta osoittaa kiinnostusta Terve Kunta -verkostossa toimimiseen ja yhteiseen kehittämiseen; sitoutuu jakamaan hyviä käytäntöjä ja oppimaan muilta.
- Kunta osallistuu kansallisen verkoston järjestämiin seminaareihin ja kokouksiin.

Liittymisen kriteerit hyvinvointialueille

Päivitetty 2.1.2023

Liittymisen kriteerit hyvinvointialueelle

Hyvinvointialueen sitoutuminen Terve Kunta -verkostoon

- Pääpaino Terve Kunta -verkoston toiminnassa on kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Hyvinvointialue sitoutuu tukemaan kunnissa tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä esimerkiksi tekemällä yhteistyötä alueellisessa hyvinvointikertomuksessa, tuottamalla alueellista hyvinvointi- ja terveystietoa, koordinoimalla alueellista koulutusta ja yhteistyötä eri toimijoiden ja yhteisöjen välillä.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho on nimetty ja määritelty. (Kuvaa vastuutaho liitteessä)
- Verkostoon liittymisestä on hyvinvointialueen johdon päätös.
- Hyvinvointialue sitoutuu verkoston yhteisesti sopimiin tehtäviin.

Hallinnolliset järjestelyt hyvinvointialueella

- Hyvinvointialueella on eri hallinnonalojen edustajista koostuva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä tai ohjausryhmä.
- Hyvinvointialueella on nimetty hyvinvointikoordinaattori tai vastaava.
- Terve Kunta -toimintaan on nimetty vastuullinen luottamushenkilö.
- Terve Kunta -toiminnalle on osoitettu riittävät resurssit, minkä puitteissa verkoston yhteyshenkilön/koordinaattorin ja luottamushenkilön on mahdollista osallistua verkostotapaamisiin ja vahvistaa omaa osaamistaan.

Toiminta hyvinvointialueella

- Hyvinvointialue toteuttaa aktiivisesti lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää.
- Hyvinvointialue kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista kuntien ja eri toimijoiden yhteistyönä asukkaita osallistamalla. Hyvinvointialue viestii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä muun muassa.

Kansallisessa verkostossa toimiminen

- Hyvinvointialue osoittaa kiinnostusta Terve Kunta -verkostossa toimimiseen ja yhteiseen kehittämiseen; sitoutuu jakamaan hyviä käytäntöjä ja oppimaan muilta.
- Hyvinvointialue osallistuu kansallisen verkoston järjestämiin seminaareihin ja kokouksiin.

Liite 2. Terve Kunta -verkoston johtoryhmä 2023

Puheenjohtajaksi vuosiksi 2022–2023 on valittu Tomi Lähteenmäki ja varapuheenjohtajaksi Daniel Sazonov.

Tomi Lähteenmäki (pj.)

Daniel Sazonov (vpj.)

Tanja Tasala (siht.)

Maarit Luukkaa

Kati Vähäsarja

Tanja Tilles-Tirkkonen

Reetta Sariola

Kristiina Hämäläinen

Sirpa Kynäslahti

Pirjo Nikula

Juha Rehula

Sanna Kauppinen

Säde Rytkönen

Heli Hätönen

Sami Niemi

Tuija Ylitörmänen

Kaarina Tamminiemi

Porin kaupunki

Helsingin kaupunki, varajäsen Hannu Hyttinen

THL

Turun kaupunki, varajäsen Minna Sartes

Kuopion kaupunki, varajäsen Janne Hentunen

Kuopion kaupunki

Helsingin kaupunki, varajäsen Stina Högnabba

Orimattilan kaupunki, Petra Nevalainen

Porin kaupunki, varajäsen Jaana Salonen

Vaalan kunta, varajäsen Jenna Leinonen

Hollolan kunta, varajäsen Kristiina Vanhala-Selin

Iisalmen kaupunki

Pohjois-Savon hyvinvointialue, varajäsen Pekka

Puustinen

STM

Kuntaliitto, varajäsen Tarja Tenkula

(Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy)

THL

Soste, varajäsen Emily Strohm

Liite 3: Terve Kunta -verkoston jäsenet

Espoon kaupunki
Eurajoen kunta
Haapaveden kunta
Pyhännän kunta
Helsingin kaupunki (WHO:n nimeämä Healthy City)
Hollolan kunta
Iisalmen kaupunki
Jyväskylän kaupunki
Kauniaisten kaupunki
Keravan kaupunki
Kittilän kunta
Kokemäen kaupunki
Konneveden kunta
Kotkan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kuopion kaupunki (WHO:n nimeämä Healthy City)
Lappajärven kunta
Limingan kunta
Maskun kunta
Merikarvian kunta
Nivalan kaupunki
Nurmijärven kunta
Orimattilan kaupunki
Outokummun kaupunki
Paltamon kunta
Pomarkun kunta
Porin kaupunki
Ruskon kunta
Seinäjoen kaupunki
Siikalatvan kunta
Siilinjärven kunta
Simon kunta
Tampereen kaupunki
Turun kaupunki (WHO:n nimeämä Healthy City)
Tuusulan kaupunki
Ulvilan kunta
Utajärven kunta
Vaalan kunta
Vantaan kaupunki
Vihdin kunta

Hyvinvointialueet:

Kainuu
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

Liite 4. Yhdyshenkilöt**Terve Kunta -verkostoon kuuluvien kuntien yhdyshenkilöt:**

Espoon kaupunki
Eurajoen kunta
Haapaveden kunta
Pyhännän kunta
Helsingin kaupunki
Hollolan kunta
Iisalmen kaupunki
Jyväskylän kaupunki
Kauniaisten kaupunki
Keravan kaupunki
Kittilän kunta
Kokemäen kaupunki
Konneveden kunta
Kotkan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kuopion kaupunki
Lappajärven kunta
Limingan kunta
Maskun kunta
Merikarvian kunta
Nivalan kaupunki
Nurmijärven kunta
Orimattilan kaupunki

Outokummun kaupunki
Paltamon kunta
Pomarkun kunta
Porin kaupunki
Ruskon kunta
Seinäjoen kaupunki
Siikalatvan kunta
Siilinjärven kunta
Simon kunta
Tampereen kaupunki
Turun kaupunki
Tuusulan kaupunki
Uvilan kunta
Utajärven kunta
Vaalán kunta
Vantaan kaupunki
Vihdin kunta

Annika Kaarnalehto
Heidi Helkiö-Mäkelä
Suvi Haikola

Stina Högnabba
Antti Anttonen
Hanna Holopainen
Sari Välimäki
Taru Ikäheimonen
Olli Huuskonen
Pirjo Junttila-Vitikka
Elina Heinilä
Heli Lehtinen
Kati Homanen
Tarja Alamattila
Tanja Tilles-Tirkkonen
Anssi Kuusela
Eliisa Tornberg
Maija Leino
Eetu Aaltonen
Timo Alatalo
Kaisa Laine
Petra Nevalainen
(Kristiina Hämäläinen)
Jukka Orenius
Jenna Härkönen
Reijo Peltomaa
Sirpa Kynäslahti
Mikko Hulkkonen
Henna Rantasaari
Kaisa Louet
Tanja Moilanen
Soile Vakkala
Jaana Ylänen
Maarit Luukkaa
Heidi Hagman
Anne Mäntylä
Reetta Tuovinen
Pirjo Nikula
Jussi Perämäki
Sampo Anttila

Hyvinvointialueet:

Kainuu
Pohjois-Savon hyvinvointialue

Saara Pikkarainen
Säde Rytönen